

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

У статті розглянуто поняття дистанційного навчання; підкреслено й проаналізовано актуальність самостійної роботи учня початкової школи в умовах дистанційного навчання; визначено та охарактеризовано типи самостійної роботи; сформульовано рекомендації для вчителя щодо виконання учнем самостійної роботи.

Ключові слова: учень початкової школи, дистанційне навчання, самостійна робота.

The concept of distance learning is considered in the article; the relevance of independent work of a primary school student in the conditions of distance learning is emphasized and analyzed; identified and characterized the types of independent work; formulated recommendations for the teacher to perform independent work by the student.

Key words: primary school student, distance learning, independent work.

Розвиток та становлення інформаційного суспільства, розширення доступу до світових інформаційних ресурсів, еволюція інформаційно-педагогічних технологій визначають значні зміни у підходах до процесу організації самостійного навчання. На сьогоднішній день одним з ключових завдань сучасної педагогіки є формування та розвиток умінь і навичок до самостійного оволодіння знаннями та їх застосування на практиці. Важливо підготувати учнів до перебування в інформаційному суспільстві, навчити їх самостійно вирішувати інформаційні питання. Саме завдяки ефективній організації самостійної роботи молодшого школяра у процесі дистанційного навчання, можна значно поліпшити освітній процес загалом. Саме тому «важливим завданням початкової школи є розвиток гармонійної особистості дитини, її вміння орієнтуватися в інформаційному просторі, самостійно здобувати та використовувати знання, робити свідомий вибір та відповідально ставитися до будь-якої справи» [1, с. 103-105].

Поняття «дистанційне навчання» у «Методичних рекомендаціях щодо організації проведення навчальних занять за допомогою дистанційних технологій для учнів початкової школи закладів загальної середньої освіти в умовах карантину», трактується як «така форма організації і реалізації навчально-виховного процесу, за якою його учасники здійснюють навчальну взаємодію принципово і переважно екстериторіально» [3, с. 1-2].

Провідним завданням дистанційного навчання є процес розвитку творчих та інтелектуальних здібностей учня шляхом вільного застосування інформаційних освітніх ресурсів та платформ, які також доступні в мережі Інтернет.

Проте, варто пам'ятати і про проблеми, які постають на шляху учасників освітнього процесу в умовах дистанційного навчання. Одними із них є питання мотивації учнів до навчання та здатність до самостійної роботи (самоосвіти). Дистанційне навчання, на жаль, не передбачає повноцінної усвідомленої мотивації в учнів. За такої форми навчання, опанування навчальним матеріалом школярами відбувається переважно самостійно. Але в молодших школярів навички самостійної освітньої діяльності практично не сформовані. Внаслідок цього виникає проблема як для вчителя (яким чином організувати самостійну роботу), так і для батьків (як правильно навчити дитину самостійності та контролю даного процесу) [3, с. 1-2].

Самостійна діяльність молодшого школяра – це заповзятлива інтелектуальна робота, задля розв’язання поставлених перед ним завдань та практичного застосування отриманих знань. Аналізуючи багаторічний досвід вчителів початкової школи, ми можемо розглядати самостійну роботу як ефективний засіб, який можна використовувати як під час уроків, так і поза межами традиційних занять. Також, самостійна робота є такою формою співпраці зі школярами, яка допоможе відповідно сформулювати інформаційні потреби молодшого школяра [5, с. 5].

Розглядаючи більш детально поняття «самостійна робота» у педагогічній літературі, ми можемо знайти чотири її типи: репродуктивна, евристична, реконструктивно-варіативна та творча. Розглянемо дані типи детальніше [5, с. 7-10]:

1) репродуктивна самостійна робота виконується за попередньо наданим зразком. При використанні такого типу самостійних робіт самостійність діяльності учнів спрямована на відтворення дій за зразком та їх повторення;

2) евристична самостійна робота сприяє формуванню в учнів умінь та навичок пошуку відповіді поза межами поставленого зразка. Такий тип самостійної роботи сприяє формуванню та розвитку творчої особистості молодшого школяра [5, с. 7-10];

3) реконструктивно-варіативна самостійна робота виконується за допомогою раніше здобутих знань, дає можливість самостійно віднайти способи вирішення поставлених задач. Головна мета такого типу самостійної роботи передбачає створення умов для формування та розвитку інтелектуальної активності молодшого школяра завдяки усвідомленому переносу вже наявних знань у різні ситуації;

4) творча самостійна робота передбачає розвиток інтелектуальної діяльності школярів. Виконуючи завдання такого типу самостійної роботи, учні мають змогу незалежно від вчителя опановувати нові знання, одночасно закріплюючи навички самостійного пошуку знань. Завдання такого типу під час дистанційного навчання сприяють розвитку мовленнєвої та інформаційної культури учнів, розвивають їхні комунікаційні здібності [5, с. 7-10].

О. Савченко стверджує: аби навчатися самостійно, кожен учень повинен уміти:

- організувати свою роботу;
- здійснювати її як найекономніше та найраціональніше;
- перевіряти якість зробленого [4].

На етапі молодшого шкільного віку далеко не всі діти вмiють навчатись, особливо, навчатись самостійно. Вчителю початкової школи варто розуміти, що педагогічні технології, різноманітні методи, засоби навчання, форми організації діяльності та форми реалізації освітнього змісту, які використовуються у традиційному навчанні, можуть виявитись неефективними в умовах дистанційного навчання першокласників або другокласників.

Тому, організовуючи самостійну роботу в умовах дистанційного навчання, вчителю початкової школи необхідно дотримуватись таких рекомендацій [5, с. 10-15]:

- необхідно сформулювати загальну систему та встановити форми організації самостійної роботи молодших школярів, забезпечити освітній процес відповідною технологічною підтримкою;

- провести змістовний аналіз процесу організації самостійної роботи в умовах дистанційного навчання та, відповідно до навчального плану, розробити структуру самостійної роботи молодших школярів за окремими предметами [5, с. 10-15];

- чітко визначити завдання для самостійної роботи, зважаючи на особливості застосовуваних технічних засобів в умовах дистанційного навчання;

- варто чітко продумати та визначити шляхи та методи збереження результатів самостійної роботи. Завдяки цьому можна мінімізувати цикл запитань, стосовно справедливості поставленої оцінки [5, с. 10-15];

- доцільною є розробка загальної стратегії інформування батьків, стосовно проведення та оцінювання виконання самостійної роботи учнями.

Також, коли учні виконують завдання самостійно, вчителю необхідно [2, с. 13-15]:

- надавати всебічну допомогу та підтримку кожному, хто її потребує;
- не використовувати такі завдання, які потребують значних часових затрат, спеціального програмного забезпечення, яким учень ще не володіє, або якого немає в наявності;
- рівню знань та умінь молодших школярів має відповідати вибір завдань для самостійної роботи та технічної підтримки, яка необхідна для його виконання. Варто пам'ятати, що загальний рівень володіння інформаційними технологіями не повинен впливати на рівень виконання завдання;
- перед учнями необхідно сформулювати чіткі навчальні цілі та завдання, які треба вирішити в ході виконання самостійної роботи.

Отже, підсумовуючи сказане вище, можна стверджувати, що організація та проведення самостійної роботи в умовах дистанційного навчання потребує особливої уваги з боку вчителя початкової школи. Адже доведено, що молодші школярі, за належної мотивації, прагнуть здобувати знання максимально ефективно. Тому вдала організація та проведення самостійної роботи на уроках сприятимуть формуванню в учнів умінь мислити та діяти самостійно, розвитку потреби опановувати нові знання та застосовувати їх на практиці.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Горлова А., Баканча А. Освітні веб-квести як чинник активізації пізнавального інтересу молодших школярів. Розвиток особистості молодшого школяра: сучасні реалії та перспективи: матеріали науково-практичної інтернет-конференції молодих науковців та студентів. Випуск 7. Бердянськ, Вінниця, Житомир, Івано-Франківськ, Ізмаїл, Кам'янець-Подільський, Київ, Кропивницький, Мукачеве, Полтава, Ужгород, Умань, Херсон, 2020. 361 с. URL: <https://pi.kubg.edu.ua/images/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf> (дата звернення: 27.08.2021).
2. Бухлова Н.В. Організація самоосвітньої діяльності учнів. Харків: Видавнича група «Основа», 2003. 64 с.
3. Методичні рекомендації щодо організації проведення навчальних занять за допомогою дистанційних технологій для учнів початкової школи закладів загальної середньої освіти в умовах карантину. (дата звернення: 14.09.2021).
4. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи., К.:Абрис, 1997. 256 с.
5. Федоренко В. П. Самостійна робота учнів як спосіб адаптації до професійної діяльності у сучасному світі. Томаківка, 2013. 24 с.

Рекомендує до друку науковий керівник доцент Горлова А.В.